

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hova
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hova
az előfizetések és hirdetések
bermentesen küldendők.
Kéziratok nem adtnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Társadalom.

Ebben a politikus világban, a mikor a praktikusság szempontjából mindenki politizál s a politika céljaiból mindenki praktizál: nem lesz felesleges egy pillantást vetnünk a politikának oly méltatlanul elhanyagolt ikertestvére — a társadalomra.

Az elhanyagoltság okát azt hiszem látom és megmondom úgy, a mint tollam alá jön.

Ime.

A politika a társadalomban lényegileg nem egyéb, mint az egyesnek és a tömegnek kritizálása. Eltekintve némely vitális érdekeinktől, vagy a nagy ritkán felmerülő kardinális közjogi kérdésektől, a politikának tulajdonképpen való napi forgalma nem egyéb, mint a hatalom és alárendeltség szükség szerű örök-mozgása. S ha ezzel mindig és mindnyájan foglalkozunk, ez olyan képet ad, mint mikor minden egyesnek az állam helyett fáj a feje. Mint mikor minden egyes e fejfájás ellen kotyvaszt, kúrussal és felcserekedik.

A szellemnek mindig táplálkoznia kell, de nem szabad lángját a folytonos, senki által nem ellenőrzött meddő kritizálásban ellobogtatnia.

A társadalom éppen ellentéte a politikának. A társadalomban a szellem csak annyit ér, a mennyit valóban produkál.

Míg a politika kritizálás, addig a társadalom egy olyan ténykedés, a melynek eredménye mindig homlokán hordja a félre nem ismerhető saját kritikáját is.

A politika legalantosabb képviselője a kormákban és a malom alatt van; a társadalomé pedig a fonókákban és a pletykapadon.

Látható dolog, hogy politizálni mindig könnyebb, mert az illetéktelen nagy tömegnél az csak támadás és egy ellenőrizetlen kritikából áll, — mint méltó részt venni a társadalomban, mert az a szellem és erkölcsök exponálásának jelenti.

A magyar társadalmat egy az idő által használat nélkül megemésztett hidnak lehetne nevezni, a melyre senki sem akar rámenni, mertha valaki feléje közeledik, már hallja a hidnak a saját súlyától való recsegését.

S ez a körülmény is csak a szerencsétlen politikában leli a magyarázatát. Mert eleink nem voltak annyira éber politikusok, hogy a társada-

dalomnak a maga medrét a maga idejében ki tudták volna mérni, irányát meg tudták volna mutatni és eszközeit kézbe tudták volna adni. Pedig olyan hidon, a melyet nem mi csináltunk magunknak, a mely nem a miénk, a melyet nem ismerünk: nem szeretünk járni.

És így aztán természetes, hogy a semmiből csak semmi lehet.

A nemzetnek rohamosan kell haladni az idők villamos szárnyain s a magyarnak meg van erre minden képessége és páratlan akaraterője; a nemzet lépést tud tartani a három századdal előbb levő nemzetekkel a tudományokban, a képzőművészetekben, közgazdasági téren, sőt bizonyos tekintetben az ipar terén is, — de tehetetlenül áll a társadalom kérdésével, a magyar zenével és vidéki színészetével szemben.

A két utóbbit most nem czélok fejtegetni, de a társadalomról megmondhatom a magam egyszerű nézetét, a mely az egész Magyarország végig nézése mellett érelődött össze.

Mint epigon is, de ismételtetem, hogy magyar társadalom csakugyan nincs. A miből aztán természetesen az következik, hogy nincs szellemi és nemzeti erő, olyan erő, mely minden megváltozható viszonyok között is imponáló erő kell, hogy maradjon. Pedig a viszonyok változása az, a mivel minden öntudatosan haladó nemzetnek számot kell vetnie. Mert a történelem megtanít rá, hogy állandó viszonyokat meg nem tarthat se politika, se katona, se vár, se ágyu, se történelmi múlt, se földrajzi helyzet, de még csak a történelmi logika sem, hanem megtarthatja az erő, a valódi erő, a szellemi és erkölcsi erő, melynek aztán elengedhetetlen kiegészítő részét képezik a vagyonság előnyei és a fizikai eszközök, a puskák — ha úgy tetszik.

Mert nem kell azt gondolni, hogy a mért évenként ennyi, meg ennyi tudományos könyv és vagy nyolcz folyóirat piacunkon napvilágot lát, s a mért azt néhány érdekelt tudós elolvassa, abból az következnék, hogy Magyarország a tudományok teljes európai színvonalán áll. Azt hiszem, nem szorul bővebb bizonyításra, hogy e helyzet csak akkor fog bekövetkezni, a mikor a magyar társadalom mindazt, a mit a magyar tudomány, irodalom és művészet produkál: meg is tudja emészteni, el is tudja fogyasztani, a nélkül, hogy magát ezzel megerőltetné.

E sovárgott jövőnek még mai napság is a nagyzás állja útját. Azon nagyzás, melyvel az emberek a társadalomban magukat egymástól megkülönböztetni szeretik. A „jó család” és az „előkelőség” hóbortja, a mire a szellem nemzetközi világában már az ördög se ad semmit. Az ebből származó érzékenység s az önként következő közös érdekek elhanyagolása; a külön vált erők elfüstölése, a tehetetlen, czél és irány nélkül való stagnálás: — ez a magyar társadalom.

Tudok várost, a melyben az ugynevezett uri osztály csak azért pusztul el a maga urias nyavalyaiban, mert méltóságán alól való dolognak tartja a városban levő két orvos közül a jobbikat, a helybeli paraszt szülőktől származottat hivatni el, hanem elhivatja a predikátumos felületességet, csak azért, mert úgy vélekedik, hogy az uri osztálynak össze kell tartani.

Az országban minden legkisebb városban két kaszinó van. Egy uri és egy polgári kaszinó. Az emberek tehát kétfélé huznak. Az uri kaszinó csak azért is jobbra huz, mert amaz balra igyekszik. És megfordítva. Természetes hogy ennek aztán mind a köz adja meg az árát.

A férfiak összegyűlnek a maguk kaszinójában, meg is beszélnek az ország bajait a maguk módja szerint és erre valaki azt mondhatná, hogy ime az elemek összejönnek, érintkeznek, társalognak, közösen határoznak.

Igen ám, csak hogy ez a megelégedés egyoldalú és bizogva jár, mert a társadalmat nem a politizáló férfiak teszik, hanem a minden kérdést befogadni képes férfiak és nők együtt véve. A kaszinókba pedig a nők nem járnak.

Más a társalgási nyelv a kaszinókban és megint más a nőekkel együtt való társaságban. Más az ahang ott és más itt. Más a czél ott és más a czél itt.

Ez állítások bizonyára senki előtt sem várnak bővebb magyarázatra.

S ha így van, világosan láthatjuk a feladatot is.

A feladat pedig nem más, mint az, hogy az összejöveteleket minden nap meg kell tervezni, de úgy, hogy a férfiakkal mindig együtt legyenek a nők is. Kisebb városokban mindennap más meg más helyen, más meg más személyekkel legyen találkozás.

TÁRCZA.

Segesvárnál.

Olyan néma hegy, völgy, tájék,
Mintha temetőben járnék,
Hegyoldalán, völgy mélyiben
Itt is — ott is vitéz pihen.

Mindenütt egy-egy hős porlad.
Hát ő melyik bokor alatt?
Elszórt csonkját összeszedve
Valjor hol tették a földbe?

Ha kérdem a sötét fenyőt
Busan mondja: „itt láttam őt”.
Lejebb a völgy azt feleli:
„Csérágot én adtam neki.”

Futó patak is válaszol,
De válasza szomorún szól:
„Itt mosta meg vérző sebet . . .
Én tudattam feleségét.”

Hogy meghallja bokor alól
A kis madár e képen szól:
„E szomorú bánatos dalt
Ő zokogta, mikor meghalt.”

És a virág a völgy ölén
„Sirja hantján fakadtam én,
A vitézek közös sirján
Világszabadság hajnalán.”

. . . Olyan néma hegy, völgy, tájék,
Mintha temetőben járnék . . .
Bus temető holtak hona
E vidéknek minden dombja.

Ferencz Samu.

Keresztes József szeretett tanárunk sirjánál.

Mondta: 1888. november 30-án.
VAJDA FERENCZ theologus.

Elvégeztetett! A természet örök és változatlan törvényét: por vagy es porrá kell lenned (Moz. III. 19): te sem kerülhetéd ki, szeretett tanárunk, jó mesterünk. Feletted is megforgatá pallosát a kiméletlen halál öldök angyala és a csapás után kibocsátád lelkedet (Mat. XXVII. 50).

Oh, pedig reméltük hogy szenvedésednek papjai nem lesznek hosszú ideig tartók; erősebb biztunk, hogy isten újból világosságot bocsát elborult elmédre és az még tündöklőbb, ragyogóbb színben szórhatja éltető sugarait mireánk; hitünk szilárd vala, hogy oly hamar nem roskad össze az egykor erős oszlop, hanem még sokáig hordozhatja akadémiájának anyaszentegyházunk és családja terheit.

És imel! Elvesztett a mi reménységünk (Ezék. 38. II.); szét foszlott a mi erős hitünk és megingott a mi rendületlen bizodalomunk. Leesett a mi fejünknek ékes koronája: nincs többé a mi szeretett tanárunk! Oh, szemeink hullasztatok könnyeket és a mi szemeink hēja alól folyanak alá vizek; váljanak a mi fejeink vízzé és a mi szemeink könnypatak ká, hogy sirathassuk éjjel-nappal (Jer. IX. 1. 18.): mert kétszeres a mi grászunk és igen nagy a mi veszteségünk!

Elvesztettük a tudós tanárt . . . elvesztettük a jó embert . . .

Oh, mintha még most is ott látnám a „nagyterem” katedróján, mikor még csonjait erősek valának és lelke

nem vala megzavarodva, mily tiszta logikával, mely belátással és mégis mily egyszerűen, természetesen fejtegette a legnehezebb problémákat; mily érdeket és szeretetet tudott kölcsönözni tárgya iránt; mennyire lekötötte figyelmünket a legközönségesebb dolgok magyarázatával!

Mintha most is ott látnám és hallanám ajkának mézédés szavát, mely, mikor az értelmet világosította: a szívbe szeretetet plántált, mikor az akaratot erősítette: ő maga ment elől jó példával.

Mintha most is látnám, hogy az utolsó időkben mily betegen és megtörtén jött fel hozzánk, hogy elvégezze a munkát, mely rá bízott (Ján. XVII. 4.) S látszott, hogy fajt lelkének, hogy adáz betegsége miatt ki kell dőlni a munka mellől és nem végezheti be a mit megkezdett. És soha sem fogom elfelejteni, hogy — tanítás közben — mily fájdalmasan sohajtott fel a szótartó iróval: Könyörülj rajtam Úram, mert erőtelenség vagyok; gyógyíts meg engem Úram! mert meghabborodtak az encsontjaim és az én lelkem igen meghabborodott. Dete, oh Úram! térj hozzám, mentsd meg az én lelkemet, szabadíts meg a te irgalmasságodért, mert nincsen te feleled a halálban emlékezet; a koporsóban kicsoda mondana neked dicséretet. (Zsolt. VI. 3-6.)*

Megszűnt immar a nemes szív dobogni; kialudt a fényes szellem; nem mond többé dicséretet az urnak, hanem mi mondjuk el áldó ajakkal: „szent, szent a seregeknek ura”, hogy adta őt nekünk; „áldott, áldott legyen az ő neve”, hogy a miénknek vallhatjuk még a sirban is!

De mint tanárt, nemcsak a tanteremben láttuk, hanem

*) Legutóljára ezen szótartó exegétálta. V. F.

A magyar társadalom megteremtésében nem követelnek magamnak a legcsekélyebb részt sem, de addig, míg az állam rá érne e nagy kérdéssel foglalkozni s a mig kiadatná valamelyik akadémikussal a magyar társadalom kézi könyvét, addig én is ide jegyzem a magyar társadalom abc-jét, a melyet megtanulva — könnyen fogunk olvasni a tudományos könyvből, ha ugyan lesz ilyen valaha. Ezt abc-t deduktív módon tanulom s azt hiszem elég alkalmas arra nézve, hogy ennek segítségével aztán tovább olvashassunk, ha nem is az akadémikus által írott tudományos könyvből, — de az élet könyvéből, a melyben benne van a társadalom is.

Nos tehát.
A házi gazdának legyen gondja rá, hogy minden vendége teljesen értesülve legyen a másiknak a közt érdeklő működéséről, munkásságának speciálisabb czéljairól, segédeszközeinek kiválasztásáról, sőt azon irodalom és művészetről is, a melyet az befogad és elfogyaszt.

Ha ez meg van, a társalgás mindig egyenletes lesz, hasznos és szellemes, vagyis — kifejlik a szellemes társalgás művészetét.

Ha e megismertetések tekintetében csak a legkisebb hiba történik, úgy soha sem lesz bizonyos, hogy mikor állanak be ama bizonyos kínos szünetek, vagy hogy mikor kell a társalgásnak az ételek megfőzési módjára avagy a mostani cselédek roszszaságára rátérni.

Mert régi dolog, hogy a szellemes ember csak szellemes társaságban szellemes.

De hogy meglepő eredményeket érhesünk el, a mire valóban nagy szükségünk van, arra nézve mód nélkül kívánatosnak látom a nők esztetikai látókörének a kiszélesítését.

Mert a mikor a magyar társadalom teljes elmaradottságáról beszélnek, e különös helyzetnek még különösebb orvosságát kell az asztalra tennem. És ez az orvosság nem más, mint az, hogy a nők tekintsenek el lehetőleg mindentől és foglalkozzanak legelőbbet az — esztetikával.

A női, de általában az emberi természetben van, hogy minden dologról szeret kritikát mondani. Nos ha az esztetika tudományában magunkat csak valamennyire is kiképezzük: a társaságban megnyílik a tér a szellemes megjegyzésekre, az elemzés kritikára irodalmi és művészeti kérdésekben, sőt önállósággal fogjuk megfogalmazni új divatu öltönyeinket; ismerni fogjuk a legújabb motívumok indító okait, jogosultságát, czélszerűségét, forrását; és soha se válunk a divatnak utánozóivá hanem a saját lábunkon járó lanszirozóivá.

En elengedném a művelt nőknek az egyetemes vilgtörténelmet, a földrajzot, a franczianyelvet s elengedném a torták készítményi módjának a megtanulását is, — de nem engedhetném el a műtörténet és esztetikai teljes műveltségét. Kétséget nem szenved, hogy e nélkül a társadalomban a dialóg soha ki nem fejlődhetik és legkevésbé érheti el a művészi magaslatot.

Ha a nő teljesen otthon van az esztetikában, akkor aztán elkezdhet olvasni, mert tudni fogja, hogy mit tartson egyik vagy másik íróról, mel-

tányolni fogja a jót, zsenialist és el tud fordulni a selejtestől és mindennapiástól.

S ha aztán van ideje és ambíciója: tanulja meg a földrajzot, történelmet, a francziát, sőt a torták süteményi módját is, de isméletem csak akkor, a mikor az előtanulmányok tetejébe egy teljes esztetikai műveltséget szerzett.

Azt gondolom, hogy egy látó közoktatásügyi miniszter kezébe való volna e dolog, de ideiglenesen magunk is segíthetünk rajta.

Nem kell hozzá egyéb, csak belátás. Belátása és megismerése a kérdésnek, hogy az valóban így van és nincs másképen.

Visszatérve a fentebb említett házigazda kötelességére, midőn azt mondtam, hogy gondoskodnia kell róla, hogy vendégei mindnyájan ismerjék egymást s egymásnak a közre tartozó viszonyait, mert különben a társalgás soha sem lehet biztos: egy eklatáns példára is rámutathatok.

Gondoljunk csak vissza a szultánok és alattvalóik közt lefolyt párbeszédre, melyeket az újságok koronként reprodukálni szoktak. Lehet-e a világok ennél valami szellemtelenebbet képzelni?! Bizonytal nem.

Pedig ez nem akar a szultánok szelleme ellen irányított olyan ambíciós féle kritika lenni, mert a szultánok legtöbb esetben bizonyára szellemesek lehetnek, — de mert nem ismerik az alattvaló látókörét és viszonyait: természetes dolog, hogy a hozzájuk tett kérdések csak közhelyek lehetnek, vagy olyan konvencionális észrevételek és mondások, a melyeket a szultánoknál különben szükségessé lehet a — diplomácia is. Mert a diplomataknak leggyakrabban nem is szabad és nem is lehet másképen, — mint csak konvencionális módon — szólani.

Ugyde az alattvalónak mégis lehet szellemesen felelni, mert ő teljesen ismeri szultánjának minden léptét, életének minden intenczióját, lelkének minden rugóját és szívének egész melegét.

De hogy szellemes lehessen: ismernie kell.

Végeredmény képen mást nem mondhatok mint azt, hogy a sok politikával fel kell hagynunk és e helyett mindenkinek segíteni kell felépíteni a magyar társadalom épületét, a melyhez mindenkinek el kell vinnie a maga tégláját. Mindenkinek a ki magyar ember, magyar hon leány.

A politika úgy se tartozik ránk hétköznapi emberekre, vagy legalább tartozandóságát a társadalom rovására írunk nem szabad. De a magyar társadalomnak oly siralmas kérdése mindnyájunkra tartozik, az mindnyájunkra kötelességeket ró, hogy aztán mindnyájan büszké lehessünk rá és örök időkre szóló áldásait mindnyájan élvezzük.

Társadalmat! Teremtsünk magyar társadalmat!
Solymosi Elek.

A szegény tanulókat segélyező kör „karácsoni bazarja“ decz. 15-én és 16-án.

Mit? karácsoni bazar Enyeden! de kérem hova gondol? Hiszen tudjuk, hogy kegyed ügyes, szeretetre méltó, meg fog nyerni mindenkit, — kitalálja a módját,

Van-e ilyenkor vigasztalás? Van-e balzsam a földi Gileádban, mely a vérző szívünket legalább behegessze? Nem jogosan nyílnak-e panaszra ajkaink, hogy mért nem élt tovább, mért kellett épen a férfikor delén aláhanyatlani; mért kellett félbe hagyni megkezdett alkotásait? Nem jogosan kételkedhetnénk-e most a szenvedő Jóbbal az isteni bölcsességben és gondviselésben? . . .

De ah! Távol a panasz, távol a kételkedés, mert szükség, hogy a halandó test halhatatlanságot öltözzék magára (I. Kor. XV. 53.) A halhatatlanság kapuja pedig a sir, mely annyi örömet zár magába és annyi bánatot, annyi panaszt hagy ide fenn. Ez a néma, rideg sir, mely csak földi részünk porhüvelyét takarja el, lelkünk — pedig — megtér istenhez (Pred. XII. 9.) mert isten az, ki adta nekünk — a halhatatlanság zálogát — a lelket (II. Kor. V. 5.)

E boldogító, ez édes reményvel veszünk mi is tőled végső bucsut, szeretett tanárunk, hogy lelked, a te szellemed fenn marad és élni fog!

Élni fog, mert hirdetni fogják hátraahagyott szellemi kincseid; élni fog, emlékében őrizi azt, ama generatio, mely téged tanítójának vallhatott; emlékünkből őrizük mi, kik tanítványaidnak nevezhetjük magunkat; mi, a kiknek Mózestünk valál, ki az igéret földjét nekünk csak megmutatád, de oda be nem vezethetél; emlékében fog őrizni anyaszentegyházunk, melynek erős oszlopa, rendíthetetlen védelmezője valál; és emlékében fog őrizni, oh jaj! hátra maradt, árva családod!

Isten veled! Isten veled!!

hogyan kell legyőzni az akadályokat, de mégis! Ugyan ki fog tárgyakat adni? ki fog árulni? s a mi legfőbb: ki fog vásárolni? és ha akad vásárló, mit fog vásárolni? Kolozsvár, Várhely még utánozhatják Budapestet; de Enyeden, ebben a kis városban, melyről már meg volt írva, hogy nincs társadalmi élete, — nó, igaz, hogy ez kissé meg is lett ezafelva, úgy hisszük, úgy véljük — és meg is fogja látni — ily dolgokra még idő, hosszú idő kell. Nyerje meg kérem előbb Szász Béla és Szász Gerő kolozsvári urakat, hogy hagyják itt a theológiát; — az igazságügyminisztert, hogy tegyen ide törvényszéket, királyi táblát; allítsanak ide ezukorgyart vagy személyzetet; építsenek négy huszár század részére lovassági kaszárnyát, — a feleynedi völgyet ültessék be pompás korai szőlőfajokkal s rendezzenek be legalább egy szőlőkura s hideg víz gyógyintézetet, szóval: teremtsenek egy nagy, díszes s a mi legfőbb: egy vidámságtól pezsgő életű várost, akkor, de csak akkor gondoljanak kegyetek „karácsoni bazarra“!

Nó, hogy akkor kegyed bizony jó öreg néni lesz, — hogy addig is ohajtáná kis körben, szerényebb igényekkel megfelelően rendezni, hát ám tessék megpróbálni. — Magam is kíváncsi vagyok az eredményre. Lássuk csak ki fog adni tárgyakat? ugyan szép lesz, hogy a ki ad, ugyanaz vásárolja is! Ah! nem úgy lesz, a mint gondoltuk; — Czirner, Bisztritsány, Bodola és Vajda, Winkler urék fogják 10 százalék nyereséggel átengedni legszebb tárgyaikat. — még pedig a legfrissebb megrendelésből, mit épen karácsonyra tettek?! Nó a derék! És mit fognak adni? Gyerekjátékok, diszümvek, hasznos apróságok, kendőcskék, nyakravalók, illatszerek és gyönyörű házi szőttek! Na, hiszen én is vásárolok, ezekből, ha — amint tetszik mondani — minden csak bolti áron és nem drágábban lesz adva.

Hát mi lesz még? Bonbonosok, csokolat tárgyak, narancs s más egyéb jó! Ah, hisz ezekből minden gyerek veszen, — még a nagy gyerekek is. És még trafik is lesz! finom külföldi szivarokat fognak árulni, olcsón, hatósági engedéllyel! Már kezdem sejteni, hogy, az urak és urfiak felfogják használni a jó alkalmat, hát ha még előbb jól sonkázának és egy pár jó kortyocskát kaphatnának! Mit? Buffet is lesz az enyedi gazdasszonyok konhájáról! — Helyes, de aztán jól meg kell fizettetni az ilyent soh'se látott publikumot, hadd emlegesse meg a „Bazárt“! — Azt mondja kegyed, hogy 10 krajczárért jól lehet lakni sonkával, pujkával, nyul pástétommal, tortával, borral, szilvóriummal és még triss virslivel is, amft egyik legjobb mészárosunk ad ajándékba! Erdekes, valóban ilyent még Pesten sem produkálnak!

Es — szabad-e tudni kik ajánlkozta árulni? — Ah! hisz ez úgy szép névsor! A buffetben Kovács Gyuláné, dr. Magyar Károlyné, dr. Szász Károlyné, Cirner Józsefné, Baresai Tima, Bocz Irma, Török Gyöngyi, Varró Róza, Kiss Ilona, — az egyes sátrakban: dr. Donogány Jakabné, Folyovich Sándorné, Krizmanits Vilmosné, Körösi Miklósné, Rapaics Roméoné, Müller Mihályné, Klimesch Kérolyné, Ürmössiné Farkas Mária, Makkai Margit, Balogh Ilona, Horváth Berta, Nagler Matild, Papp Ceczilia és Lenke, Fúzi Katinka, László Kornélia, Cirner Laura, Ludvig Oiga, Sikorszi Matild és Zefi Winkler Flóra, Kiss Sarolta, Srtaub Erzsé, Bokor Klára, Szilágyi Erzsé Lórinéz Kata, — sorsjegyeket pedig Brencsán Gézané — Majláth Eszti és Török Bertalané fognak árulni. A sorrendet persze ezután fogják maguk között megállapítani, mert bizony két nap egymásután farszító volna működni! Hogyán? azt mondja kegyed, hogy nemcsak árulni és a buffetben mulatni, hanem még zenét és koncertet is fognak hallani hölgyeink s a résztvevő közönség! Már ez pompás! persze legalább is 1 frt lesz az entrée? Ugy tetszik, hogy e feltételekben is csatlakozom: 50 kr lesz állandó jegy, — 20 kr a rendes jegy, 10 kr a tanuló jegy, — valóban kevés annyi sok szép dologért! Es még ráadásul nagyszerű sorsjáték 10 kros sorsjegyekkel és 5 frtos nyereményekkel! Már látom, hogy addig is, a mig Enyed arra sorsra jut, hogy az idegenek forgalmának emelése végett 100 tagu bizottságot küldjön ki, kegyetek kis eszközökkel, de lelkes támogatással aránylag többre mehetnek a szegénység javára czélzó működésükkel, int pl. Buda pesten a szépségversenyekkel egybekötött országos népnépepekkel.

IRODALOM.

Házi könyvtár cím alatt Révai testvérek kiadóhivatala és könyvkereskedése a magyar irodalom jelesebb műveinek jegyzékét küldötte meg nekünk, mely jegyzék magában véve is egész könyvet képez. Eltekintve attól, hogy a magyar nyelven megjelent és az irodalom minden ágát felölelő munkák 27, egymástól szorosán elköltöztet csoportba vannak felosztva, az egyes csoportok összeállítására oly gondosságot tanusit, mit akár a szorgalom, akár a szakértelem elismeréseképzívesen igazolunk. A midőn mindinkább fejlődő hazai irodalmunkban a napról-napra szaporodó munkák egész halmazára növik ki magukat, bizony még a könyvkereskedőnek is meggyűlik a baja, ha nincs segédeszköze, valóságos irányítje, mely őt a chaosból kisegíti. Hát még a laikus, a dilettans könyvkedvelő, ki a hallott vagy a kirakatokban elolvasott

szellemének gazdag tárházát kitarja az irodalom terén is; a mit nem mondhatott el elő szóval, azt leírta, hogy olvasunk, tanuljunk belőle. Oh, bárcsak többet irt volna, hogy többet tanulhatnánk!

Hivatását, hogy betölthesse, nem pihent egy perczig se, elve ez vala: Sem mivel nem gondolkok, az én életem nem drága nekem, csak hogy elvégezhessem a szolgálatot, melyet vettem az uristentől (esel. XX. 24.)

Es az utolsó perczig e szolgálatban állott, az ur szőlőjét mivette szorgalmasan, úgy hogy róla is elmondhatjuk, mit ő mondott néhai főpásztorunkról: Láttatok-e munkásabb embert, mint ő vala? Avagy nem a munka nemesítette-e meg ama bámulatos tehetségeket, melyekkel a teremtő oly pazarul megáldá? Avagy nem a munka által lette-e mindnyájunknak feje, büszkesége dicsősége? Láttatok-e hivebb embert a kötelesség teljesítésben; láttatok-e őt valaha megfélekedni hivatásáról, magas állásáról? Avagy nem az fejthette ki benne azt a hozzáferhetetlen jellemet, melyet nem fog a rágalom, az irigység, mely tisztelget parancsol és követésre szólít.

Hát még, mint ember! Megtestesülése vala annak, a mit hirdetett; szavainak egyenes kifolyásai valának tettei; itéletében nyílt, őszinte és igazságos; a jó tanácsokban bővölködő és nem önző. S ha néha feddett is, szavai ilyenkor az atyának szavai voltak, ki, a midőn megdörgél, fiaivá fogad, mikor büntet megtérésre hív; ha egyik kezében a büntető vesszőt tartotta, a másikkal kegyelmet intett. Szóval: lelkének gyümölcse a szeretet vala (Gal. V. 22.); s az igazságos szeretet által gyakorolta (Éf. IV. 15).

Es mégis megszűnt a szerető szív dobogni! és mégis el kelle, hogy őt veszítsük! . . .

mégis! Ugyan mi legfőbb fog vásárolni? Budapestet; de már meg volt igaz, hogy egy vejük — az idő, hosszú Béla és Szász Theológiát; — törvényszéket nagy személyzete lovassági kábel pompasabb egy szőlő-teremtésenként a szőlőtől kezdve a kegyetek — hogy kegyekkel megadni. — Magam csak ki fog ki ad, ugyanaz gondoltuk; — Winkler urak legszebb társaságokból, mit és mit fognak a szőlő, apróságok, gyönyörű házi ételek, ha — amint és nem drá-

colat tárgyak, minden gyermek még trafikálni, olesón, hogy, az urak hát ha még ocskát kaphat, gazdasszonyok kell fizettetni megessze meg 10 krajczárért étommal, torlivel is, amit Érdekes, való-

árulni? — Károly, Czirner Gyöngyi, dr. Donoits Vilmosné, Mihályné, Mária, Makkai Matild, Papp Orsolya, Czirner Zsófia Winkler Szilágyi Erzsébet — árulni. A sor megállapítani, ha működni! árulni és a koncertet is fogás! Már ez entrée? Ugy 50 kr lesz a tanulóért! Es még kegyekkel és 50 kr is, a míg forgalmának ki kegyetek anyag többre működésükkel, egybekötött

estvérek aradalmunk, melyek. Eltekintve az irodalom szorosan egyes csoportok a szorgalmunkban a munkában a zász nőik ki is meggyűlik nyitja, mely a dilettansban elolvasott

ezimeket nem tarthatja eszébe és aztán, ha könyvet akar venni, azt sem tudja, hol keresse. Mert a szakos szoros elkülönítése igen fontos ám, nemcsak azért, mert oly rokon csoportok lehetnek, melyek akár egy kalap alatt is megferhetnének, hanem főleg azért, hogy teljes és tiszta tájékozást nyújtsanak annak ki a könyvjegyzék nélkül csak úgy nem lehet el mint az aranyműves a próbák nélkül. És e szempontból fogva fel a dolgok Révai testvérek könyvjegyzéke valóban hézagot pótló de még a mellett egy nagyon öröndetes jelenség is. Hézagot pótló, mert ily teljes jegyzéket magyar nyelven nem láttunk tehát nem is volt, öröndetes pedig azért mert a mellett tanuskodik, hogy nekünk is van már mivel büszkélkednünk és nem nézünk irigy szemmel egy Brockhaus féle „Katalog“-ra. A tudós, az író a kereskedő a művész, a jogász és az egyház embere egyaránt megtalálja a jegyzékben azt, a mit keres megtalálja a legregibb munkát ép úgy, mint a legújabbat és meggyőző dősből mondhatjuk, hogy az utolsó évtizedek irodalmának ép úgy, mint a legutolsó hónap irodalmának nincs egyetlen fontosabb irodalmi jelensége sem, melyet a jegyzékben felvéve nem találunk; jelle ez annak, hogy Révai testvérek nemcsak buzgó kiadók, de gondos, lelkiismeretes kereskedők is, kikhez bármiféle könyvért fordulunk, azt biztosan megkaphatjuk. — Akik a jegyzéket birni óhajtják — és nagyon ajánljuk mindenkinek — forduljanak egyenesen Révai testvérekhez (Budapesten IV. Váci-utca 1.), kik azt szívesen ingyen és bérmentve megküldik.

Mikszáth Kálmán összes munkái füzetekben. Mikszáth Kálmán nevét, akár csak Jókaiét, széles e hazában mindenki ismeri, mindenki tudja, hogy a humornak nem akadt még nálaunk hivatottabb tolmácsolója, mint e gyorsan hírnévre emelkedett író, kit mindenütt szívesen, lelkesedéssel fogadtak be, még ott is, hol a legszigorubb kritika szokott törvényszéket élni. Előttünk egy remek kiállítású füzet fekszik, a legfinomabb velin papíron nyomva kitűnő illusztrációkkal díszítve és az egésznek ára csak 35 kr. Valóban nem tudjuk e csekély árral mi van megfizetve, mert ha a szellemi élvezet nem is számítjuk és ezt nem is számíthatjuk, mert Mikszáth műveinek olvasása megbecsülhetetlen gyönyör. — maga a könyv olyan kiállítású, milyennel ilyen ár mellett semmiféle külföldi könyvpiacon nem dicsekedhetik. — A mit Mikszáth eddig megirt, az ő gyönyörű beszélyek, regényei, rajzai, miket néhány sorban csak ő tud megírni, — karcolatai, melyeknek tárgyai az életből vannak ellesve, mindezek most egyforma kiállításban, sűrű egymásutánban, 35 kros füzetekben fognak megjelenni. Ismételt alkalommal megemlékeztünk már, hogy jelle műveknek füzetes kiadása által az anyagi előnyök mellett messzire túlhalad az erkölcsi érték az, mit kiemelünk, hangsúlyozunk és méltányolunk mellé. És a midőn olyan író művei jelennek meg füzetekben, mint Mikszáth Kálmán, kit a szegényebb emberek, de a kik ép oly lelkes tisztelői, eddig csak azért nem szerezhetek meg, mert a kötetes kiadás túlságosan drága, — nem lesz könyvedvel, ki e vállalatot megszerezni nem sietne. Nemes és szép olvasmányok egész tárháza gyűlik össze a füzetekből, egész könyvtára a humor és derült kedély nyilvánulásának sorakozik egymás mellé. — néhány hónap alatt befejezett kötetek gyűlnek sorra és alig szám-bavehető áldozatok árán Mikszáth Kálmán művei a nemzet közkinésévé lesznek. Magát a vállalatot méltányolva, Révai testvérekről is csak dicsérőleg emlékezhetünk meg, hiszen ők azok, kik a legújabb időkben ép a könyvek olesósítása által több hívet és tisztelőt szereztek a magyar irodalomnak, mint a mennyi ezelőtt évtizedek alatt támadt. Mikszáth műveinek füzetes kiadása állításunk mellett bizonyít. Előfizetést iránt legcélszerűbb egyenesen Révai testvérekhez fordulni (IV. Váci-utca 1.). E' lehet fizetni 10 füzetre 3 f'rt 50 krral, — 20 füzetre 7 f'rtal, vagy Wokál János könyvkereskedésében Nagyenyeden.

VEGYES HIREK.

— A „karácsoni bazar“ f. hó 15 én szombaton délelőtt nyílik meg. A legváltozatosabb tárgyak bolti áron, gazdag buffet legolcsóbbra szabott árakkal pompás trafik. délutánkonként koncert, 16-án délután nyeresemény tárgyak kiérseolása fogják változatosá tenni kedves hölgyeink vállalkozását, kik ezennel ünnepelesen ígérk, hogy a szabott áron fognak árusítani. Aki tehát kedveseit és magát karácsoni és újévi ajándékkal kívánja meglepni, — használja fel az alkalmat s támogassa a jótékonyság vállalatát. — Az állandó jegyek, melyek 50 krért, névre szólva állíttatnak ki s a „bazar“ két napjára érvényesek. — Czirner J. József kereskedésében kaphatók. A többi jegyek csak a pénztárnál adatnak ki.

— A nagyenyedi iparos ifjusági önképző és segélyező egyesület ma, decz. 9-án d. u. fél 3 órakor, az óvodában felolvasást tart. Felolvas Dancsházy Gusztáv tanár. Tárgy: a kisipar a gyáriparral szemben. — Melyre az érdeklődőket tisztelettel meghívja a rendező bizottság.

— A nagyenyedi önk. tüzoltó egyesület zenekarában fűvös mozgalom indult meg az irányban, hogy az eddig fűvös hangszerekből álló zenekar a huros hangszerek bevonásával teljes zenekarrá alakuljon át. —

Városunk polgármestere megígérte, hogy a hiányzó hangszerek beszerzését kieszközli, s így csak szorgalom és kitartás szükséges s az örvös eszme csakhamar megvalósul.

— Az erdélyi részekben felállítandó cukorgyár ügye közelről nagy hatást tett, hogy báró Kemény Kálmán főispán Budapestre utazott, hogy az ügy jelenlegi állásáról Tiszta Kálmán pénzügyminiszternek jelentést tegyen s a további teendőkre nézve bővebb információt nyerjen. Újabb bejelentések a terülekre ajánló közö fűvös birtokosoktól naponta érkeznek. Figyelmeztetjük az aláírással megbízott urakat, hogy megbízatásukban kettőzött buzgalommal járjanak el.

— A gyulafehérvári királyi törvényszékhez Gerasim János bíróné, — aljegyzővé Kis Márton neveztetett ki.

— Novák Ferenc kir. tanácsos, gyulafehérvár szab. kir. város érdemes polgármesterének arczképét f. hó 2-án szép ünneppelylepelték le. A Sárdi Miklós városi tanácsos elnöke alatt szép számmal egybegyűlt polgárság küldöttség által hívta meg a polgármestert, ki Csató János kir. tanácsos alispán és dr. Szász Károly főispáni titkár kíséretében megjelent, Barcs Ferenc nagyréposzt szű beszéddel üdvözölte, miközben a lepel az arczképről levételén — szűni nem akaró éljenzés után Novák Ferenc szűlt, — hálás köszönetét fejezve ki e kitüntetés felett. Erre az alispán a vármegye nevében, Szász K. pedig a főispán ur nevében üdvözölték, a gyulafehérvári orvosok és gyógyszereszek testülete nevében pedig dr. Nánthán Bernát egy ezüst serleget adott át, megemlékezve a polgármesternek a város közegészségügyének emelése körüli erőfeszítés jó eredményi eljárásáról s az ő buzgalma folytán létesült kórházról. Legnagyobb hatást azonban az a kised csoport tett, mely az óvoda nevében üdvözölte alkotóját s buzgó fentartóját. A hóféhériben megjelent kicsinyek nevében a kis Frölich Vanda mondott egy szép kis verset s utána a kis kar egy dalt énekelt. — Ezzel végződött az ünnepele, — mit az ünnepele egy fűnyes vacsorával viszonzott.

— Henszlmán Imre, a budapesti egyetemen az archaeologia tanára, akadémiai rendes tag s hazánkban a régi építészetnek legavatottabb művelője, e hó 5-én Budapesten, 75 éves korában meghalt. — Vele egy napon költözött el az élok sorából Hunfalvi János is a történelem s földrajz hírneves buvára. Ez év annyi jelesünket ragadta el, hogy a régiek közül nagyon kevesen vannak még életben.

— Nekrológ. Negrutiu Fekete János balázsfalvi g. kath. kanonok s korábban kolozsvári esperes, hosszas betegeskedés után, e hó 3-án Balázstválnál meghalt. Az elhunyt nagymiveltőség s liggett gondolkozású férfiú levén, a politikai szélső irányoktól mindig távol tartotta magát. Becses magyar—román nyelvtant írt, mely most is a legjobbak közé tartozik. Temetésére távoli vidékekről jöttek össze a rokonok s jó ismerősök.

— Koszoru! Sara Miklós táncmester tanítványai e hó 2-án, — szokás szerént, — koszorút rendeztek. Meghívta a tanuló ifjuság városunk intelligensabb családjait, azonban a meghívottak közül alig egy páron jelent meg. A jelen voltak igen jól mulattak egész éjfél utánig. A tanulók elég ügyességről tanuskodtak, már t. i. a melyek tánczosnó hiányában nem állt, vagy állott. Közé lebből 9 én és 16-án lesz koszoru, az érdeklődők, illetve meghívottak figyelmébe ajánljuk, — mivel zártkörű — a ki tánczolni szeret, itt van alkalma szorakozhatni. Az estélyeket az óvoda helyiségében tartják; belépti díj 20 kr.

— Ifj. báró Kemény György, Lándorból a szegény tanulók részére két darab nagy kabátot küldött s egyszerűsággal azon ohajának adott kifejezést, hogy neve a „szegénytanulókat segélyező kör“ tagjai sorába irassék be. Midőn a kabátok átvetelét nyugtázom, egyszerűsággal a nemes Bárónak tudomására hozom, hogy kifejezett ohajának egész bizonyossággal és örömmel elég fog tétetni Szilágyi Farkas köri elnök.

— Egy fejezet a fogak fentartásához. Nem rég volt említve hogy Popp J. G. dr. udvari fogorvos a már 40 év óta kitűnő hatása miatt az egész világon elterjedt Auatherin szájviziből elkészítette az ötmilliomodik palackot és elhatározta, hogy ezentul a palackokat ugyan azon ár mellett tetemesen megnagyobbítja. Most azonban még azt kívánjuk konstataálni, hogy Popp dr. nak nemcsak az Auatherin szájvizis, hanem egyéb fog- és szájkonzerváló szereik is hasonló kedveltségnek örvendenek. Fogpasztaja (35 kr.) naponta szoroként küldetk szűt. Auatherin fogpasztaja tégelyekben (1 f'rt 2° kr.) az előkelő világ legkedveltebb fogtisztító szere. A fogpor barátaim előtt nagy kedveltségnek örvend dr. Popp fogpora (63 kr.) Mint a fentiekből látható, itt mindenféle fog és szájkonzerváló szerről van gondoskodva. Mindenki tudja, hogy az egészség egyik föltetele a száj és fogak ápolása, melyeknek elhanyagolása súlyos következményekkel járhat. De ajánlatos csak dr. Popp féle készítményt kérni, mert számos utáizat van forgalomban. — E szereik kaphatók: Nagyenyeden: Kovacs József és Varró J. gyógy-szereszeknél és Czirner J. J. kereskedőnél.

— Nyilvános számadás. A szegény tanulók felruházására adakoztak: a.) Müller Mihályné 5 ngsa irén: Dr. Boez Józsefné 10 drb meleg ruha és 1 f'rt. Mórágyi Istvánné 3 p. cipő, 1 felső és 2 f'rt. Adler Sandorné 2 f'rt. Szabó Ferenoz 2 f'rt. Matyás Sandorné 1 f'rt. Özv. Mángeszus Frigyesné, Erős Istvánné 2—2 f'rt. Czinege Ferenoz 1 f'rt. br. Kemény György 1 kalap, 1 nadrág, 4 p. lábbeli. Dr. Bartók Györgyné, Fűzi Katinka 1—1 f'rt. Müller Mihályné ruhanyemű és 1 f'rt. b.) Czirner Józsefné 5 ngsa irén: Inay Gergelyné 1 réklínek valós, 3 kötény, 2 svahl, 1 keszkenő, Fanta Józsefné 1 p. cipő 1 f'rt, Korbulay Balint 6 drb kendő, 12 zsebkenő, 5 kalap, 5 nyakkendő 6 p. harisnya, 1 p. cipő, 5 Capison. br. Ke-

mény Lászlóné 5 f'rt. Szilágyi Farkasné 3 felső és 1 f'rt. Varró Ferenozné, Czirner Józsefné 1—1 f'rt. Kovacs József, Id Winkler János 2—2 f'rt. Ifj. Winkler Jánosné, F. Sandor Miklós, Henzely Józsefné, Rapaius Romeoné, Srtaub Janosné, Dr. Winkler Albert 1—1 f'rt. Fogarasi Albertné 7 drb ruha (tojtatása követk-zik.)

CSARNOK.

A toll!*)

Egy eszűdes tő tiszta tükreid boldogai gondtalanul uszkált egy hőt-hér hatyu. Ilyu volt még nem ismerte az életet, nem a gondtal, fűvös álommal paró ed-s gyűvő szerelmet, szive eszűdes, nyugodt volt, mint a pihenő tő melybe fényeket vetek az ég ragyogó csillagai. Ha ettűnt a csillag tava tűnt a kép.

Jart kelt, nyugdőt, zsbongott a hatyu mellett a világ ő csak a gyermeki edes örömdöket ismeré s lata hogy szép a világ, igen szép, de nem tudá miért.

De majd szűl jött, a tő hullámokat vete; jött egy deli ifju s felzavará a hatyu szivnyugalmát. A szűl elitűnik, de az általa felvert hullám, mielőtt elsimulna, a parthoz ütödvé új hullámokat kelt. Az ifju ott állt a part mellett gondolkozva, ábrándozva s a hatyu szivében megmaradt képe, féltékeny lett reá, bár nem volt az övő.

Az ifju látá a hatyut, de nem érté meg néma soháját. A hatyu látá, hogy szép a világ, igen szép s kezdé sejtteni miért. . . . Aztán sok, sok idő múlva mikor menni készűlt az ifju a nagy világba, szerelmet keresni, egy tollat luza ki kebléből a hatyu; vére meleg, piros, lángoló vére ott volt a hegyn s oda adá az ifjunak: „Emlékezz reám!“

Az ifju ment, szerencse kísérté utain; egyszer sok, sok idő múlva eszébe jutott a toll; elővette s az ezen szűkát írta a papírra: „Szerelek!“

A hatyu bucsudalt zengett s az oly szép volt, hogy ön szive megrepedt a szűkátlan kéj érintésére. Azt mondják, hogy az öröm megrepeszté a szivet, hogy a nagy fájdalom alatt megsűnik dobogni az . . . hazugság! ha a kettő párosul, ha a fájdalom gyönyörbe olvad, csak akkor szakad kétféle a sziv.

A tollat egy ifju lány kezében látjuk. Pírulva hajlik a rózsaszín papir felé, s gondolatát elűzi szive dobbanása. A vastag selyem függönyök között betekint a kíváncsi nap s a sugár nyalábaiban rezgő milliárd porszem titkos nyelven, pajzán enyelgéssel susog valamit a lányka fülebe s az pírulva veti papírra a fényes acél tollal: „Szerelek!“

Egy kis nyomoru padlás szűbában, — melynek az ágyon kívül egyetlen butora a kopott asztal s mellette egy lőca, — pislogó mécs sápadt világánál egy még sápadtabb ifju kezében a rozsdás acéltoll. Kűtő! lelke érzelmekkel, szive gondolatokkal tele s a toll csak ez egy szűt írja le: „Szerelek!“

Most a hazaszeretet lángszavu apostola, s sűket fűleknél beszél; majd egy pár fekete szem rabja s nincs ki megértse, meghallgatná; most a nyomorultak nevében emeli fel szavát s nem talál könyörtöltes szivet az emberekben, a nyomorult! . . . majd éhségét, teste, lelke szomját csitítja ámitó szavakkal s ezek gunyt űznek belőle; végre elzengi hatyu dalát s a toll mindig csak e szűt írta: „Szerelek!“

Hűdeg tél van, még az ártatlan gyerekeket sem kiméli, éheznek, dideregnek szegények s a toll ír, kegyeletre, szánakozásra hív, kikben a sziv még nem fagyott meg s minden szava ez: „Szerecsűnk!“

A szánuakozás letűrlő a didergők könnyeit, ad nekik új meleg ruhát, hogy örömmel várhassák a kis Jezuskát, ki szeretetet hozott a földre s az ártatlan sziv dobog: „Köszönöm, szerelek jó emberek!“

Az égben a hatalmas nagy Isten gyémánt tollal írja fel a kűnyörtűlő neve után: „Szerelek!“

Mercur.

Temetés előtt és után.

(Egy árny emlékének.)

. . . Hozzad beszélek, Amaryllis! Szederszín ajkaid miért nem tetelnek vissza? Zivart e membe miért nem áitod vissza a reudet? . . . Hozzad beszélek könnyes szemekkel, tagyan hűzetegve: Ébredj fel! Nézd milyen edes éim! Jer elm. almozd! . . . Szivemnek minden kíncset read fogom tőrozolni. Ne engedd, hogy lehüljak a melybe. Amaryllis! . . . Miért hagyta itt azzal az iszonyu gondotattal, hogy meghaltal szánuomra? Hat nem tudod, hogy milyen iszonyu a temetes? Műndeanap felszaggatni az egő sebet, műndeanap latni kedves, telejthetetlen arczod, a mosolygó gödröcsket alladon; hallani azt a csengő, tūneményes hangot, mely szivethűdítű volt; s el nem teletteni soha libegő jarasod, beszéded gyöngyszerű pergesét, mely anuyiszor jarta at testemet, mintegy átűtű villanytolyam. Amaryllis, ebredj! . . .

„Nem . . . nem, te meghaltál. Ott fekszel a setét koporsóban, körűted gyertyát lobogtatnak s a fehér szemfedelen nem villog at vakító szemed. Halott vagy. Az én hűlottam!“

„Csűggedt fűvel, fájó szivvel, sajgó lélekkal borulok le koporsódra. S te mégsem ebredsz fel, hogy kezűddel

*) A karácsonyi bazar prologja!

letöröljed könyveimet, ajkaddal szívembe hullasd a vigasztalás balzsamát. Megosztatlanul, egyedül enyém a fájdalom. Nincsen olyan bánat több, mint az én bánatom. Nincs abban semmi földi, hiú érdek, kalmárkodó számítás, tisztátalan számítás. A „félelmek királya“, a halál előtt meghajlok, s elhervadt, hervadt arcodra bucsusókat adok s bár szívem fázik, remeg, hiszem, hogy még találkozni fognak . . . Ne sikoltás szomorú szél odakinn, ne zsongjatos árnyak ide benn! Késő! S ezt te tudtad mondani azzal a gyermekes bohósággal, szelíd csintalansággal, ragyogó szemekkel, mosolygó ajkakkal? Akkor még éltél. Az volt utolsó szavad hozzám. Azzal bucsuztál el. Ez volt az, a mit én nem tudtam, a mit én nem tudok elhinni. De hát ilyen a csalfa sors! Temessünk . . .

„Álmatlan, hosszú, kínos éjszakákon aggodalmas kételkedéssel még sokáig foglak én temetni, rövid pályafutású esillogó üstökösöm. Hitvallomásom a soha nem feladást fogom tenni. Ellegett gondolataid, elveid, gondolkodásod el nem mulnak soha lelkemből. Hívány indokok ne tapadjanak az elhatározásomhoz!

„Szegény, sokszor elsíratott ideálm, ha hallanád, hogy egyes vigasztalóim milyen határt nem ismerő ittasult lelkesedéssel magasztalják előttem talányos egyéniséged. Az extasis még fokozottabb örületével veszek bele koporsódba. S azt hiszem, hogy még most is enyém a jelen, enyém a jövő, enyém az — életed!

„Oh, ha hallanád, hogy esufolkodni szerető, szkeptikus jóakaróm (?) miképp keresik ki szótárukból a csuf hang szuperlatívusát — te reád. Ez ébresztett fel önkivületes bódulatomból. Soha varázs még jobban nem kapott, mint mikor csak az emberek visszaadták látásmat. Hogy a fény annál intenzívebb legyen, szükség van az árnyakra is, szükségem volt ezekre az emberekre is. Annál jobban érzem veszteségem nagyságát.

„Három nap óta virrasztok magad által állított ravalatodnál. Többet éreztem ez alatt, mint a mennyit értettem élttem folytában. Némán, öntudatlanul ért meg bennem a gondolat, hogy borzalmas hidegséggel sok-sok évre véstek emlékezetembe egy aretot, kit tanulmányoztam kis ujjá körmétől a feje bubujáig. Ekkor éreztem kitörni magamban a lélek legelementárisabb szenvedélyét, a szerelmet. A mig éltél, nem hittem, hogy szeretlek. Most már tudom, de mit ér az, ha a sír kódéből jön az hozzám s te a zugó fellegekben jársz és mit sem tudsz arról, hogy magaddal vitted, elraboltad álmaimat, hogy kiszívtad véremet, hogy kiszaggatta fájó agyvelőmet, hogy elvitted szívemet magaddal — szemfedőnek . . .

„Maradj még Amaryllis! Félek attól a tompa, zsidbadt esendőtől. Félek, hogy árva égő lelkem kirepül testemből, mert a fájdalom széthontotta minden bölcsességemet s nincs többé erőm hittal állani meg az Ur előtt. Békítő eszmét, enyhületet nem ad már az, hogy késő, hogy késő már. Hiába! Megejtett a bu, ellágyulok s nincs erőm megkérdezni az örök hatalomtól, hogy mi czélja volt ezzel? Ki tudná az Ur messzebató terveit kutatni? Te szeliden nyugvó halott, én szentem, te tudod már, hogy mi czélra törekszel. Nem álom többé, sivar való, hogy nekem meghaltál . . .

„Virrad. Az éjszakával még küzd a hajnal. Keleten rézszínű sugarak mutatkoznak, a hold elvesztette már birodalmát. Válnunk kell. harangszó ring a temetőben. Neked szól az, én halottam. Megzendül a gyászszolozsma, de lelkem nem tud az Ur trónjához repülni. Most sze-

gezik koporsód. Jaj, én Istenem, ne vidd el őt, nem tudok előcsuszni. Lelkem oda kiáltja koporsódnak: egyetlenem voltál, imádlak . . . szeretlek . . . Amaryllis . . . Amaryllis ne hagyj itt! . . .

„Tovább, örökre megsemmisült szép álmokkal megyek haza. Patakos mezők, napsugaras ormok, bársonyos hegyek várnak ott reám. Drága kis helyen lelkem anyám vár ott és sokat beszélő fájdalomnak nincs ott helye. — Eleget szenvedett ő, legyen az én bánatom örökre néma. De mig elmennék, bucsuzni akarok tőled meghalt kedvesem, szép Amaryllisem! Oh, hányszor bucsuztam el már tőled! Oh, mennyi áldást mondottam rád! De lásd, szívemben még mindig ég a seb, újra csalogat az álom s kaczagva mondok átkot a sorsra. hogy miért jöttem későn téged bírhatni . . . Még most is várom szived dobbanását, lesem könyeid, remélem, hogy felébredsz. Ebből áll már az én életem s nem tudom elhinni, hogy vége, vége már! . . . Nem tudom elhinni, hogy örökre veszve vagy. Folyton ott jár előttem árnyad, halom hangod, átölelsz álmaimban, fejem odahajtom melledre, könnyező szemem lezáród csókjaiddal. Nem tudom ketté szakítani a fonat. lelkem tovább szövi édes álmaim s nem tudom kimondani: isten veled! örökre! végkép! Oh, pedig büszke lelkem jól tudja, hogy rom már az. mit cserepes ajkaimmal csókolok; jól tudja, hogy tavaszról álmodik szívem. pedig zord télidő van már. De lásd, Amaryllis, támasz nélkül még a lélek sem tud gondolkodni . . .

„Lelkemnek fűve, istene, miért becsülted többre a földnek kincseit amaz égi javakért? Bolyongok, várom, kutatom, ha talán fellelhetném talányát a rejtélynek, de nyomerult árva, megölt szívem a mélységből nem tud fellátni. A véghetetlen éjszaka fog körül, ölelget egy árny s én azt sem tudom, hogy éltél már, vagy álmodtalak . . . Csak azt tudom, hogy szívem mássa lettél. Nincs isten az égben, ki el tudná alakod üzni lelkemből, ki szét tudná rontani emléked, a mig csak én tudok sirni, emlékezni, gondolkodni . . .

„ . . . Csend legyen! Mély, ünnepélyes csend. Bus madár, árva szívem, ne zokogd fájó éneked! Maradj el emlékeimből te sára ház, urnődnek ragyogó, büszke, szép szereimek együtt! Üljön némaság szíven, ajkon! Tűnjetek fel a csendben mosolygó órák emlékei! Mikor még veled jártam és éreztem; mikor szívem vele lángolt, vele epegett, vele reszketett. Jertek, édes álmaim, éljtek még egyszer át azokat az idöket! Jer, te is kis angyalom, lelkem szebbik fele s csókkal gyógyítsd meg szeretetemenek sebé! Bontsd ki szellemed ragyogó szárnyát, reptülj le az égből sugártalan homályon keresztül s fájó titkomat vidd magaddal. Hiszen a halottak visszajárnak, a légi utat mindennap megteszik. Csak te ne tennéd meg érettem, Amaryllis?!

„ . . . Visszajöttél. Itt vagy. Köszönöm, hogy eljöttél. Végig életem még egyszer szebb óráimat. Arczom felderül, lelkemben tündér ujjak érintését érzem, zsongani kezd szobám, felesap lelkemből a láng s a kínos éjjel megszentelődik. Boldog vagyok . . . Boldog? Huh, mi az? Önfeleltségemben nem is vettem észre . . . Minő zsidbaj? Ki vagy ott te sötét szellem? Még álmaimat is rongyokká akarod tépni? Hah, esengek, óvd bár őt, engem ugys porrá tettél . . . Ne sikogass, setét szellem! Ne vagdald úgy a puszta mezőket, mert megkorbácsollak tüzzel, kaczagás közt s kikiáltom az éjszakába, hogy meg-

vertelek . . . Széjjel szakítom agyvelődöt . . . Nem, nem! . . . Kérlek, óvd őt, rosszszellemem . . .

„ . . . Felébredtem. Ostoba szív ne átkozd! Az volt a hivatása, hogy eljőve, elvigye őt. Törj eszedhez és kaczagj, hogy te is tudol szeretni. Szaggasd rongyakká emléked! Nagyon szeretted, nagyon megszenvedtél! Átkozd meg emléked. De mégse! Szólj így, „Istenem! áld meg a földet, a hol született; áld meg bölcsőjét, melyben rengették; áld meg az ajkat, mely neki gögicsélt; áld meg a szívet, mely neki jót kíván. de azt, Úram, hatalmas Jehova! ki meg tanította szeretni, verd meg minden átkaiddal!

„Megyek! Gyászemlékeimet ne sirásatok napsugaras ormok, beszédes patakok, mosolygó bérczek! Várjatok reám, de tanítsatok meg nem feledni, szeretni, imádni a halottakat is! . . .

Bojácns.

KÖZGAZDASÁG.

Az eczetesedő bor ihatóvá tétele.

Az olyan bor, mely annyira csipős, hogy rajta az eczetsavanyt szaglásuokkal felismerhetjük, rendszeren annyira eczetüzü is, hogy meginni nem lehet s legfőlebb boreczet vagy cognac készítésre használható.

Az ily bort lehet megint élvezhetővé tenni, de nem lehet korábbi jó minőségét visszaadni. Szénsavas kalit (tisztított hamuzsirt) adunk tudni illik hozzá, mely a kellemetlen szagot és ízt megszünteti. De az ily bort, hogy újra eczetes ne legyen, a savany megkötése után kénezzet hordóba kell lehozni s miadég teli kell tartani.

Hogy csak annyi hamuzsirt használjunk fel, a mennyi mulhatatlanul szükséges, következőleg járunk el: 10 liter bort eresztünk a csap aljába s lemeérünk 100 grm hamuzsirt s ebből folytonos kavarással mellett annyit teszünk a borba, mig az eczetesség többé nem érezhető. Megmerve a maradék hamuzsirt, megtudjuk, hogy 10 liter borhoz hány grm volt szükséges, ennek tizszeresét számítjuk minden hektóliter borra, melylyel a hamuzsirt jól összekeverve, a hordóba töltjük s azután frissen kénezzet hordóba az egészet lehozunk.

A szénsavas kaliból, ha az eczetesedő borral keverjük, eczetsavas kali lesz, mely oldva marad s ennek gyenge íze nem igen változtatja meg a bor ízét, feltéve, hogy az eczetesedés nem volt nagyfokú s csak kevés sót kellett megjavítására felhasználni.

Az ilyen bort azonban nem tanácsos kereskedésbe hozni, de házi fogyasztásra fel lehet használni.

A takarmány magvak ára a legutóbbi hetekben igen jelentékenyen emelkedett. Így a budapesti tőzsde hivatalos jegyzése szerint október hó elején a luczerna került mmázsáinkint 52 frtba, a vörös here meg került mmázsáinkint 56 frtba. Ma pedig, alig négy hét mulva az előbbinek ára 65 frt, az utóbbié 62 frt. Ez az áremelkedés abban találja magyarázatát, hogy a nyugoti államokban a takarmánytermék termése igen ros. Még nálunk sem igen dicserik és sok vidéken nagyon is hiányos. Egy budapesti nagy magkereskedő már hónapokkal ezelőtt összevásárolta a vidéki készleteket, sőt tavasszal még olaszországot is bejárta és az ottani termelőktől kötésre vásárolt nagyobb mennyiséget az akkor aránylag olcsó árakon. Természetes, hogy az illető a jelenlegi áremelkedés mellett óriási haszonra tett szert.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY TÜRÖK BERTALAN.

Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS.

Az olvasni szerető közönség szives figyelmébe ajánlom a hosszú téli estékre jól berendezett

KÖLCSÖNKÖNYVTÁRAMAT

olvasás kivételére.

3200 kötet magyar s német könyv áll rendelkezésre.

Az olvasási díj nagyon csekély:

Egy óra 50 kr, félévre 1 frt 60 kr, egy évre 3 frt.

BIZTOSÍTÉK 2 FORINT.

Egyszerre több kötet kivétele még jutányosabb, a beiratás bármely nap megkezdhető.

Együttal bátor vagyok jól berendezett

könyv-, mű-, hangjegy-, papir-, író-, rajz- és festészeti raktáromat

ajánlani. Egész tisztelettel

WOKÁL JÁNOS,

könyvtáros és nyomdász Nagyenyeden.